

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

11-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ S/11 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI*Rahmankulova Adolat Xushbakovna*

ПРОБЛЕМЫ РЕАБИЛИТАЦИИ НАСИЛЬСТВЕННО ПЕРЕСЕЛЕННЫХ НАРОДОВ

В УЗБЕКИСТАН В 1930 – 1940-е ГОДЫ..... 11-19

Назирхожаев Мухаммадалихожа Касимхожаевич

ФОРМИРОВАНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ ЛАГЕРЕЙ ДЛЯ СОДЕРЖАНИЯ ЯПОНСКИХ

ВОЕННОПЛЕННЫХ В СОВЕТСКОМ СОЮЗЕ..... 20-29

Kaypova Malika Dautbay qizi

MUSTAQILLIQ YILLARIDA TURIZM SOHASIDAGI ISLOHOTLAR..... 30-33

Sobirova Dilfuza, Mirzaaxmedov Xabibullo, Odiljonov Xayitali

QO'QON XONLIGINING DIPLOMATIK ALOQALARI 34-39

Raupova Mushtariybegim Ilxomjon qizi

TURKISTON GENERAL-GUBERNATORLIGINING MA'MURIY-HUDUDIIY BOSHQARUVI

TARIXSHUNOSLIGI 40-47

Сапарбаев Бунёд Хуррамбек оглы

ДИПЛОМАТИЯ И ТОРГОВЛЯ НА ПЕРИФЕРИИ ИМПЕРИЙ: ВЗАИМООТНОШЕНИЯ

ХИВИНСКОГО ХАНСТВА И РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ В ПЕРИОД ПРАВЛЕНИЯ

МУХАММАД РАХИМХАНА I (1806–1825) 48-54

Рузибоев Самандарбек, Ахмадбекова Ўғилой

НАУЧНО-ИСТОРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОИЗВЕДЕНИЯ АБУ РАЙХОНА БЕРУНИ

«АЛ-АСАР АЛЬ-БАКИЯ»: МЕТОДОЛОГИЯ, ИСТОЧНИКИ И КУЛЬТУРНО-

ХРОНОЛОГИЧЕСКИЕ ВОЗЗРЕНИЯ 55-64

Tilovov Mirqosim Amanturdiyevich

OLTINSOY TUMANI ARXEOLOGIK XARITASI 65-70

Shamshidinov Baxriddin Sharobiddin o'g'li

O'ZBEKISTONDA NEFT VA GAZ SANOATI TARIXI (1900-1950 YILLAR) 71-76

Abdurasulov Akmaljon

TURKISTONDA MATBAACHILIKNING VUJUDGA KELISHIDAGI HAMKORLIK

ALOQALARI TARIXI..... 77-86

Abatov Aydos

QORAQALPOG'ISTONDA SANOATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH

BOSQICHLARI (XX ASR II YARMI) 87-90

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI*Pirmatova Farangiz Ma'rufjonovna*

THE EFFECTS OF GREEN ECONOMY IMPLEMENTATION ON ECONOMIC GROWTH

IN DEVELOPING COUNTRIES..... 91-99

Jumabayev Adilbek Bazarbayevich

WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF REGIONAL ECONOMIC POTENTIAL 100-107

<i>Jaxbarov Jamshidbek Tilavoldi o'g'li</i> BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY NAZORATNI RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI TAKOMILLASHTIRISH	108-114
<i>Fayzieva Dilyora Shamsitdin kizi,</i> INSTITUTIONAL PRISM OF DIGITAL DIVIDENDS: THE IMPACT OF HUMAN CAPITAL AND "ANALOG COMPLEMENTS" ON THE DYNAMICS OF SOCIO-ECONOMIC INEQUALITY.....	115-123
<i>Турдыев Гайрат Ялгашевич</i> РАЗВИТИЕ АВТОКОЛОНИ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ В УСЛОВИЯХ ТРАНСПОРТНЫХ РЕФОРМ: ИСТОРИЧЕСКИЙ И СОВРЕМЕННЫЙ ЭТАПЫ.....	124-129
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xolmirzaev Nodirjon Nizomjonovich</i> SHAHAR AHOLISINING IJTIMOY MUAMMOLARINING IJTIMOY FALSAFIY TAHLILI ..	130-134
<i>Kenjayeva Dilrabo Rominovna</i> INSONIYAT TARIXI VA DINIY BAG'RIKENGLIK	135-139
<i>Karimov Raxmat Raxmanovich</i> СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МЕЖЦИВИЛИЗАЦИОННОЙ ФИЛОСОФИИ В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ	140-146
<i>Ergashev Urolbek Berkinovich</i> NAZARIY FALSAFANI TASNIFLASHDA AHMAD TOSHKO'PRIZODA YONDASHUVI.....	147-151
<i>Raximdjanova Dilnavoz Sunnat qizi</i> IBN RUSHDNING TAFAKKUR ERKINLIGI HAQIDAGI QARASHLARI.....	152-155
<i>Abdunazarov Lutfillo Mamanovich</i> YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA URBANIZATSIYA JARAYONLARINI RIVOJLANTIRISHNING ZARURATI	156-160
<i>Tangirov Nizom Abduraxmonovich</i> NOOSFERA VA BARQAROR RIVOJLANISH PARADIGMASINING FALSAFIY-METODOLOGIK ASOSLARI	161-166
<i>Yusupova Nargiza Ro'stamovna</i> O'ZBEK ETNOMUSIQASIGA OID TARIXIY MANBA VA MUTAFAKKIRLAR ETNOMUSIQA BORASIDAGI QARASHLARINING FALSAFIY TAHLILI.....	167-172
<i>Xudoykulov Azamat Beshumovich</i> MA'NAVIY BARKAMOL YOSHLAR DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISHDA G'OYAVIY TARBIYANING O'RNI	173-177
<i>Xamdamov Behzod</i> ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR DUNYOQARASHIDA VATANPARVARLIK G'OYALARINING FALSAFIY-TARIXIY ASOSLARI	178-185
<i>Bekchanov Sanjar Ibragimovich</i> "MODERNIZATSIYA" TUSHUNCHASINING IJTIMOY-FALSAFIY MOHIYATI: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA MILLIY KONSEPSIYALAR.....	186-190
<i>Adizov Azim Tolibovich</i> IJTIMOIY KONFRONTATSIYANING TUZILISHI VA DINAMIKASI.....	191-196

<i>Eshmurodov Nabillo</i> GLOBALLASHUV JARAYONIDA SHAXS MA'NAVİYATINING TRANSFORMATSIYASI VA BEGONALASHUV MUAMMOSI	197-201
<i>Yokubov Suxrob Firdavsovi</i> TASAVVUF TA'LIMOTINING G'OYAVIY MANBALARI	202-206
<i>Najimidinova Dilnoza Gulomjonovna</i> GLOBALLASHUV SHAROITIDA O'ZBEK MILLIY OILASINING IJTIMOIY-FALSAFIY MASALALARI	207-210
<i>Otokulov Abror Sobirkulovich</i> JAMIYATDA MA'NAVIY-AXLOQIYLIKNI YUKSALTIRISHDA SHAXS MAS'ULIYATINI OSHIRISH OMILI	211-217

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Maxamadaliyeva Zuxra Baxrom qizi, Adilova Nasiba Raximboy qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA MADANIY METAFORALARNING MOHIYATI	218-222
<i>Xusainova Zilola Yuldashevna, Yangibayeva Surayyo Gulumboyevna</i> DIAXRON KORPUS ALGORITMLARI	223-228
<i>Ruzibayeva Aziza Kahramanovna</i> POLITICAL EXILE AND PERSONAL IDENTITY IN LORD BYRON'S LIFE AND WORK	229-233
<i>Karimova Ozodaxon Avazxon qizi</i> A LINGUO-PRAGMATIC STUDY OF INFORMAL SPEECH IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES: COMPARATIVE ANALYSIS OF COMMUNICATIVE STRATEGIES, SOCIOCULTURAL CONTEXTS, AND PRAGMATIC FUNCTIONS	234-240
<i>Айтмуратова Турсынай Маратовна</i> КОНЦЕПТ «ТРУД» В ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	241-244
<i>Fayzullayeva Zebuniso Abdukarimovna</i> KONYUNKTIVNING SEMANTIK-PRAGMATIK XUSUSIYATLARI	245-248
<i>Sodikova Vasilakhon, Gavharoy Isroiljon qizi</i> THE ISSUES OF INFORMATION SECURITY AND RELIABILITY IN MODERN JOURNALISM	249-258
<i>Холикова Замира</i> СРАВНИТЕЛЬНО-СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ С КОМПОНЕНТОМ-ЗООНИМОМ «СОБАКА» В РУССКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ	259-272

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Турсунова Маликахон Улугбековна</i> СООТНОШЕНИЕ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ РАНГОВ С КВАЛИФИКАЦИОННЫМИ КЛАССАМИ ДОЛЖНОСТЕЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ЗНАЧЕНИЯ КЛАССОВ И РАНГОВ В ДИПЛОМАТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	273-286
<i>Karaketova Dilnoza Yuldashevna</i> JINOYAT SUBYEKTINI TAVSIFLOVCHI BELGI SIFATIDA RETSIDIV	287-294
<i>Мируктамова Феруза Лутфуллаевна</i> ПРАКТИКА ЗАРУБЕЖНЫХ ГОСУДАРСТВ ПО ЗАЩИТЕ ПРАВ И БЕЗОПАСНОСТИ ДЕТЕЙ ОТ ИНФОРМАЦИОННЫХ УГРОЗ	295-300

<i>Xodjiev Yunus Muxitdinovich</i> MULK HUQUQIDAN VOZ KECHISHNING AYRIM MASALALARI.....	301-309
<i>Akayeva Marapat Abduxalikovna</i> FUQAROLIK HUQUQIDA ASSOSSIZ BOYLIK ORTTIRISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA ...	310-317
<i>Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li</i> ENERGETIKA SEKTORIDA ATROF-MUHITGA TA'SIRNI BAHOLASH TIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING HUQUQIY SHART-SHAROITLARI.....	318-326
<i>Jiyenbayev Baxadir Ospanovich</i> EKOLOGIK AUDITNI HUQUQIY TA'MINLASHGA DOIR HUQUQIY NORMALARNING ILMIY VA NAZARIY MOHIYATI	327-332
<i>Шомуратова Пальмира Комил қизи</i> РЕАЛИЗАЦИЯ ПРИНЦИПА СОСТЯЗАТЕЛЬНОСТИ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ: ПРЕДЕЛЫ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСИЛЕНИЯ	333-339
<i>Калдарбеков Асылжан Оспанович</i> РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ И ПРАВОВАЯ ОХРАНА ЗЕМЕЛЬ ЛЕСНОГО ФОНДА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ОПЫТ КАЗАХСТАНА И УЗБЕКИСТАНА	340-351
<i>Istamova-Fayzullaeva Dilafruz Oybek qizi</i> SOMATIK HUQUQLARNING NAZARIY TALQINI: GERMANIYA VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI ASOSIDA QIYOSIY HUQUQIY TAHLIL	352-359
<i>Urakov Djaxongir Rajabovich</i> PROKURATURA ORGANLARINING YOSHLAR O'RTASIDA HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTİKASINI AMALGA OSHIRISH BORASIDA HAMKORLIK FAOLIYATI	360-365
<i>Байтурова Ауда Набиевна</i> СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	366-373
<i>Xushvaqtov O'tkir Temirovich</i> VOYAGA YETMAGANLAR JINOYATCHILIGI TUSHUNCHASI NAZARIY VA QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI	374-382
<i>Mustafaqulov Dilshod Salomovich</i> NORMA IJODKORLIGI JARAYONIDA QONUNIYLIK PRINSIPI	383-389
<i>Nomazov Ixtiyor Ismailovich</i> ISBOT QILISH ELEMENTI SIFATIDA KO'RSATUVLARNI OLDINDAN MUSTAHKAMLAB QO'YISH	390-394
<i>Xoliqnazarov Farhod Bozor o'g'li</i> INTELLEKTUAL MULK HUQUQINI JINOIY-HUQUQIY HIMOYA QILISH MASALALARI ...	395-399
<i>Normuratov Aktam Tulaboy o'g'li</i> OLIIY TA'LIM TIZIMIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI JALB QILISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	400-403
<i>Шомахсудов Шоакрам Шомуратович, Парахатова Шахноза Ерназаровна</i> ОСОБЕННОСТИ ПОЛУЧЕНИЯ ОБРАЗЦОВ ДЛЯ КОМПЬЮТЕРНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ КИБЕРПРЕСТУПЛЕНИЙ	404-411
<i>Rasulov Baxtiyor Shavkatovich</i> O'ZBEKISTONDA ATMOSFERA HAVOSINI MUHOFAZA QILISH VA EKOLOGIK NAZORATNI KUCHALTIRISH MASALALARI.....	412-418

<i>Javlijeva Gullola Abdurahim qizi</i> IJARA MEHNATI — NOTIPIK MEHNAT MUNOSABATLARINING SHAKLI SIFATIDA.....	419-425
<i>Babaeva Irodakhon Erkinjon qizi</i> ISSUES OF IMPLEMENTING INTERNATIONAL LEGAL NORMS IN THE FIELD OF CLIMATE CHANGE INTO THE NATIONAL LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	426-434
<i>Ядгаров Шахрух</i> ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ШАНХАЙСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ СОТРУДНИЧЕСТВА КАК СУБЪЕКТА МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА.....	435-439
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Baratov Jo'raqo'zi Shukurjon o'g'li</i> FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA BO'LAJAK MUHANDISLARNING FIZIKA FANIDAN NOSTANDART TOPSHIRIQLARNI BAJARISH ORQALI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH.....	440-446
<i>Ismaylov Azerbay Saparniyazovich</i> SUN'IY INTELLEKTNING TA'LIMDAGI O'RNI.....	447-451
<i>Xolmirzayeva Gulbahor Baxodirovna</i> MAKTABGACHA TA'LIMDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARNI MILLIY MODEL BILAN UYG'UNLASHTIRISH MEXANIZMLARI.....	452-457
<i>Raximova Lolaxon Abduraximovna</i> TALABALARNING KLINIK QAROR QABUL QILISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA BIOFIZIK DIAGNOSTIKA TEXNOLOGIYALARINI INTEGRATIV O'QITISH METODIKASI.....	458-462
<i>Toshmamatova Munisa Toshmamatovna</i> UMUMTA'LIM FANLARIDAN DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING MAVJUD HOLATI TAHLILI.....	463-466
<i>Raximdjanova Malikaxon Gapurdjanovna, Baybabayeva Shoiraxon Ismatovna</i> INTERCULTURAL COMPETENCE AND REFLECTIVE LEARNING IN GLOBALIZED HIGHER EDUCATION: A BIBLIOMETRIC ANALYSIS.....	467-473

Received: 1 December 2025
Accepted: 15 December 2025
Published: 30 December 2025

Article / Original Paper

METHODOLOGY OF INTEGRATIVE TEACHING OF BIOPHYSICAL DIAGNOSTIC TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF CLINICAL DECISION-MAKING SKILLS IN STUDENTS

Rakhimova Lolakhon Abdurakhimovna

Fergana Institute of Public Health Biomedical engineering, biophysics
and instructor of the Department of Information Technologies

E-mail: lolaraximova126@mail.com

Abstract. This article examines the effectiveness of the integrative teaching methodology of biophysical diagnostic technologies in the formation of students' clinical decision-making skills for biophysics teachers at the medical institute. The purpose of the study is to determine the possibilities of developing analytical and practical skills in students through the integration of biophysical diagnostic tools with clinical situations. The work provides a scientific analysis of the relationship between modern pedagogical approaches, methodological recommendations, and biophysical diagnostic technologies. The results confirm the effectiveness of the integrative methodology in improving students' decision-making skills and provide practical recommendations for its application in the process of medical education.

Keywords: biophysics, clinical decision-making, integrative learning, pedagogical methodology, diagnostic technologies, medical education.

TALABALARNING KLINIK QAROR QABUL QILISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA BIOFIZIK DIAGNOSTIKA TEXNOLOGIYALARINI INTEGRATIV O'QITISH METODIKASI

Raximova Lolaxon Abduraximovna

Farg'ona jamoat salomatligi instituti Biotibbiyot muhandisligi,
biofizika va axborot texnologiyalar kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada tibbiyot institutida biofizika fanini o'qituvchi pedagoglar uchun talabalarning klinik qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishda biofizik diagnostika texnologiyalarini integrativ o'qitish metodikasining samaradorligi tadqiq qilinadi. Tadqiqotning maqsadi – biofizik diagnostika vositalarini klinik vaziyatlar bilan integratsiyalash orqali talabalarda analitik va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatlarini aniqlashdir. Ishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar, metodik tavsiyalar va biofizik diagnostika texnologiyalari o'rtasidagi bog'liqlik ilmiy tahlil qilinadi. Natijalar talabalarning qaror qabul qilish ko'nikmalarini oshirishda integrativ metodikaning samaradorligini tasdiqlaydi va tibbiyot ta'limi jarayonida qo'llash bo'yicha amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: biofizika, klinik qaror qabul qilish, integrativ o'qitish, pedagogik metodika, diagnostika texnologiyalari, tibbiyot ta'limi.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI11Y2025N66>

Kirish. Zamonaviy tibbiyot ta'limida talabalarning klinik qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish katta ahamiyatga ega. Klinikalarda tezkor va aniq qaror qabul qilish qobiliyati bemor xavfsizligi va samarali davolash jarayoni uchun muhimdir. Shu bilan

birga, biofizika fanini o'rganish talabalarga tananing fiziologik jarayonlarini tushunish va diagnostik vositalardan samarali foydalanish imkoniyatini beradi.

So'nggi yillarda integrativ o'qitish yondashuvi tibbiyot ta'limida keng qo'llanilmoqda. Integrativ metodika nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni birlashtiradi va talabalarni murakkab klinik vaziyatlarda mustaqil fikrlashga o'rgatadi. Shu bois, biofizik diagnostika texnologiyalarini klinik vaziyatlar bilan integratsiyalash talabalarning analitik fikrlash va qaror qabul qilish ko'nikmalarini samarali shakllantirishga yordam beradi.

Global tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tibbiyot talabalari klinik ko'nikmalarni faqat nazariy bilim orqali emas, balki real laboratoriya va simulyatsiya mashg'ulotlari orqali tezroq va samaraliroq o'zlashtiradi.[1] Shu bilan birga, biofizik diagnostika vositalari, jumladan elektrokardiogramma (EKG), ultratovush va bioimpedans, talabalarning klinik qaror qabul qilish tezligi va aniqligini sezilarli darajada oshiradi.

Adabiyotlar tahlili. Klinik qaror qabul qilish ko'nikmalari. Talabalarning klinik qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish masalalari ko'plab tadqiqotlarda yoritilgan. Benner va Elstein nazariyalariga ko'ra, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish talabaning nazariy bilimlarini real vaziyatlarda qo'llay olish qobiliyatiga bog'liq.[2]

Biofizik diagnostika texnologiyalari. Zamonaviy biofizik diagnostika vositalari, masalan, elektrokardiogramma (EKG), ultratovush, bioimpedans va boshqa sensor texnologiyalar, klinik ko'nikmalarni shakllantirishda talabalarga real ma'lumotlar bilan ishlash imkonini beradi. Shu bilan birga, ushbu texnologiyalar integrativ metodikada qo'llanilganda, talabalarning tahlil qobiliyati va qaror qabul qilish tezligi oshadi.

Integrativ o'qitish metodikasi. Integrativ yondashuv talabalarga nazariy bilimlarni amaliy jarayon bilan birlashtirish imkoniyatini beradi. Bir qancha tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol seminarlar, laboratoriya mashg'ulotlari va klinik simulyatsiyalar talabalarning qaror qabul qilish qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi. [3]

Pedagogik yondashuv va innovatsiyalar. Pedagogik metodikani biofizik diagnostika vositalari bilan uyg'unlashtirish nafaqat talabalarning analitik fikrlashini rivojlantiradi, balki ularni mustaqil va mas'uliyatli klinik qaror qabul qiluvchilar sifatida tayyorlaydi. [4] Shu jihatdan, ilmiy adabiyotlar biofizik diagnostika texnologiyalarini integratsiyalash metodikasini qo'llashni samarali deb baholaydi.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqot tibbiyot institutida biofizika fanini o'qituvchi pedagoglar tomonidan talabalarda klinik qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish samaradorligini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqot quyidagi metodlar asosida olib borildi:

Ishtirokchilar. Tadqiqotda 3–5-kurs talabalari ishtirok etdi. Umumiy ishtirokchi soni: 120 nafar. Talabalar ikki guruhga bo'lingan: eksperimental guruh (integrativ metodika bo'yicha o'qitildi) va nazorat guruh (an'anaviy metodika bo'yicha o'qitildi).

Integrativ o'qitish metodikasi. Eksperimental guruhda biofizik diagnostika texnologiyalari (EKG, bioimpedans, ultratovush) laboratoriya mashg'ulotlari va klinik simulyatsiyalar bilan birlashtirildi. Talabalar real vaziyatlarda ma'lumotni tahlil qilish, qaror qabul qilish va natijalarni taqdim etish bo'yicha mashg'ulotlar o'tdi.

Baholash vositalari

Klinik vaziyat testlari: talabaning qaror qabul qilish tezligi va to'g'riligi baholandi.

Nazariy bilim testi: biofizika va diagnostika nazariyasi bo'yicha bilim darajasi o'lchandi.

O'z-o'zini baholash: talabalar o'z klinik ko'nikmalarini baholashdi.

Statistik tahlil. Natijalarni tahlil qilishda descriptive statistika, t-test va korrelyatsion tahlil metodlaridan foydalangan. Jadval va grafiklar yordamida eksperimental va nazorat guruhlarining natijalari solishtirildi.

Natijalar

Eksperimental va nazorat guruhlarining klinik qaror qabul qilish ko'rsatkichlari (ballarda)

1-Jadval.

Guruh	O'rtacha ball	Standart og'ish	Minimum	Maksimum
Eksperimental	85.4	4.2	78	92
Nazorat	72.1	5.1	63	80

Eksperimental guruh va nazorat guruhining klinik qaror qabul qilish ballarini solishtirish natijalari integrativ o'qitish metodikasining samaradorligini aniq ko'rsatadi. Eksperimental guruhning o'rtacha balli 85.4 bo'lib, nazorat guruhiga nisbatan 13.3 ballga yuqori natija ko'rsatdi. Standart og'ish 4.2 bo'lib, guruh ichidagi natijalar bir-biriga nisbatan barqaror ekanligini bildiradi.

Bu natija shuni ko'rsatadiki, biofizik diagnostika texnologiyalarini integrativ tarzda qo'llash talabalar uchun nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirishga yordam beradi va klinik qaror qabul qilish qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi. Nazorat guruhining ballari esa an'anaviy metodika talabalari uchun yetarli, lekin integrativ metod bilan solishtirganda sezilarli darajada pastroq ekanligini ko'rsatadi. Bu esa integrativ metodikani tibbiyot ta'limida qo'llash zarurligini tasdiqlaydi.

Talabalar tomonidan integrativ metodikani baholash (100 ballik tizim)

2-Jadval.

Ko'rsatkich	O'rtacha ball	Standart og'ish
Tushunish darajasi	88.5	3.8
Amaliy ko'nikmalar	86.7	4.1
Qaror qabul qilish tezligi	84.9	4.3

Ikkinchi jadval talabalarining o'zlari tomonidan integrativ metodikaga berilgan baholarni ko'rsatadi. Tushunish darajasi bo'yicha o'rtacha ball 88.5, amaliy ko'nikmalar bo'yicha 86.7, qaror qabul qilish tezligi bo'yicha 84.9 ballni tashkil etdi. Bu natijalar shuni ko'rsatadiki, talabalar metodikani yuqori darajada qabul qilgan, ayniqsa amaliy mashg'ulotlar va klinik vaziyatlarda qaror qabul qilish tezligi sezilarli darajada oshgan.

Talabalar o'z fikrida integrativ metodikaning ikki asosiy jihatini alohida ta'kidlashgan:

Nazariy va amaliy bilimlarni uyg'unlashtirish – talabalar nazariy bilimni real vaziyatda qo'llash orqali mustaqil fikrlashni rivojlantirgan.

Qaror qabul qilish jarayonida tezkorlik va aniq tahlil – biofizik diagnostika texnologiyalari yordamida olingan real ma'lumotlar talabalarga tez va asosli qaror qabul qilishga imkon bergan.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, integrativ metodika talabalarining o'rganish motivatsiyasini oshiradi va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishda an'anaviy metodikaga nisbatan yuqori samaradorlikka ega.

Nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar o'rtasidagi korrelyatsiya**3-Jadval.**

O'lchovlar	Korrelyatsiya koeffitsiyenti (r)	p-qiymat
Nazariy bilim – Amaliy ko'nikma	0.72	<0.01
Nazariy bilim – Qaror qabul qilish	0.68	<0.01

Uchinchi jadvalda nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar o'rtasidagi korrelyatsiya natijalari keltirilgan. Korrelyatsiya koeffitsiyenti (r) 0.72 bilan amaliy ko'nikmalar bilan kuchli ijobiy bog'liqlikni ko'rsatadi, qaror qabul qilish bilan esa 0.68. Ikkala bog'liqlik ham statistik jihatdan sezilarli ($p < 0.01$).

Bu natijalar shuni bildiradiki, nazariy bilim darajasi oshgan sayin, talabalarning amaliy ko'nikmalari va qaror qabul qilish qobiliyati ham oshadi. Shu bilan birga, integrativ metodika nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish orqali talabalarning klinik ko'nikmalarini sezilarli darajada yaxshilashga yordam beradi.

Korrelyatsion tahlil shuni ham ko'rsatadiki, talabalarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun faqat nazariy bilim berish yetarli emas; real biofizik diagnostika ma'lumotlarini tahlil qilish va klinik vaziyatlarga qo'llash zarur. Bu esa pedagogik yondashuv sifatida integrativ metodikaning ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi.

Muhokama. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, biofizik diagnostika texnologiyalarini integrativ o'qitish metodikasi orqali talabalarning klinik qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Eksperimental guruhning klinik qaror qabul qilish ballari nazorat guruhiga nisbatan aniq yuqori bo'lib, bu metodikaning talabalarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga qanchalik samarali ekanligini tasdiqlaydi.

Adabiyotlar bilan solishtirganda (Benner, 1984; Harden, 2000; Prince, 2004), [1] [3] [4] olingan natijalar integrativ metodikaning tibbiyot ta'limida keng qo'llanilayotganini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, talabalarning o'zlari tomonidan berilgan baholar yuqori bo'lib, metodikaning motivatsion va pedagogik samaradorligi ham tasdiqlandi. Bu shuni bildiradiki, talabalarning nazariy bilimlarini real biofizik ma'lumotlar bilan bog'lash ularning klinik vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi.

Korrelyatsion tahlil natijalari ham metodikaning ilmiy asoslanganligini ko'rsatadi. Nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar o'rtasidagi kuchli ijobiy korrelyatsiya ($r=0.72$) talabalarning tahliliy fikrlashini rivojlantirishda nazariy bilimlarning ahamiyatini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, qaror qabul qilish bilan bog'liqlik ($r=0.68$) integrativ metodika talabalarni murakkab klinik vaziyatlarda tez va aniq qaror qabul qilishga tayyorlaydi.

Natijalar shuni ham ko'rsatadiki, an'anaviy metodika faqat nazariy bilim berishga qaratilgan bo'lib, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishda integrativ yondashuvga nisbatan kamroq samarali. Shu bois, pedagoglar biofizik diagnostika vositalarini interfaol mashg'ulotlar bilan birlashtirib qo'llashlari talabalar uchun ko'proq foyda keltiradi.

Xulosa va takliflar. Biofizik diagnostika texnologiyalarini integrativ o'qitish metodikasi talabalarning klinik qaror qabul qilish ko'nikmalarini sezilarli darajada oshiradi va eksperimental guruh talabalari nazorat guruhiga nisbatan yuqori natija ko'rsatdi, bu metodikaning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi, nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar

o'rtasidagi kuchli korrelyatsiya integrativ metodikaning ilmiy asoslanganligini ko'rsatadi, talabalar integrativ metodikani yuqori baholashdi, bu uning motivatsion va pedagogik ahamiyatini bildiradi.

Tibbiyot ta'limida biofizik diagnostika vositalarini laboratoriya mashg'ulotlari va klinik simulyatsiyalar bilan integratsiyalashni kengaytirish.

Pedagoglar talabalarning qaror qabul qilish ko'nikmalarini muntazam baholab, metodikaning samaradorligini doimiy kuzatib borishlari zarur.

Integrativ metodikani boshqa tibbiyot fanlari bilan ham uyg'unlashtirish orqali talabalarning umumiy klinik ko'nikmalarini rivojlantirish tavsiya etiladi.

Kelajakda tadqiqotlarda talabalar bilan uzoq muddatli monitoring o'tkazish, metodikaning barqaror ta'sirini baholash muhimdir.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Benner, P. (1984). *From Novice to Expert: Excellence and Power in Clinical Nursing Practice*. Addison-Wesley.
2. Elstein, A. S., Shulman, L. S., & Sprafka, S. A. (2002). *Medical Problem Solving: An Analysis of Clinical Reasoning*. Harvard University Press.
3. Harden, R. M., & Stamper, N. (2000). What is a spiral curriculum? *Medical Teacher*, 22(2), 141–143.
4. Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223–231.
5. Rakhimova, L. A. (2021). IMPROVEMENT OF THE TRAINING PROCESS FOR PHYSICAL DEPARTMENTS AND ACHIEVEMENT OF EFFICIENCY. *Scientific progress*, 2(8), 76-81.
6. Зайнолобидинова, С., & Рахимова, Л. (2022). КОНЦЕНТРАЦИОННАЯ ЗАВИСИМОСТИ ПРОЗРАЧНОСТИ ПОТЕНЦИАЛЬНОГО БАРЬЕРА. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 910-915.
7. Raximova, L. A. (2025). Bosh miya qon aylanish sistemasi va gemodinamika qonunlari. *Ilm fan taraqqiyotida raqamli iqtisodiyot va zamonaviy ta'limning o'rni hamda rivojlanish omillari*, 6(1), 150-159.
8. Abdurakhimovna, R. L. (2025, June). CEREBRAL CIRCULATION AND LAWS OF HEMODYNAMICS. In *International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences* (pp. 313-317).
9. Raximova, L. A. Scientific Basis Of Physical Quantities In The Teaching Of Physics.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/11 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).